

په شپېتمو کلونو کې د پښتو شعر خو بېلگې)

کتاب پېژندنه

د لوونو فصل	د کتاب نوم:
محمد اسمعيل يون	د راټولوونکي:
يون کلتوري يون	د خپرندوي:
۱۰۰۰ ټوکه	د چاپشمېر:
۱۳۶۹ ال کال	د لومړي چاپ:
۱۳۸۷ ال کال	د دويم چاپ:
(۳)	د راټولوونکي
	پرله پسې نومره:
(۳)	د خپرندوي
ضيا الرحمن ضيا	پرله پسې نومره:
	کمپوزر:

نيوليک

مخ	سرليک	گڼه
۱	د دويم چاپ سريزه	۱
۲	پيلاميه	۲
۱۳	دا کلي مه وړانوي	۳
۱۵	دميلاد شپو	۴
۱۷	دوه پوښتنې	۵
۱۸	غزل	۶
۲۰	دادگناهو خبرې	۷
۲۲	هيله	۸
۲۳	دقبر عذاب	۹
۲۵	رښتيني انځور	۱۰
۲۶	گل سپرلی	۱۱
۲۸	ژوندي يادونه	۱۲
۳۱	دميني يادگار	۱۳
۳۲	د اوبو رنگ	۱۴
۳۴	دميني اور	۱۵
۳۵	سپښتې	۱۶
۳۶	دپرون سندرې	۱۷
۳۷	اپت	۱۸
۳۹	جکر	۱۹

۴۰	زما برخه	۲۰
۴۱	وروستی سلگی	۲۱
۴۳	د زنگ پتري	۲۲
۴۴	دمورليک ته	۲۳
۴۶	د پېړۍ گاليله	۲۴
۴۸	غوټه ونه	۲۵
۵۰	غزل	۲۶
۵۱	د زهرو پيالې	۲۷
۵۲	دنظر باران	۲۸
۵۳	د تيغونولو	۲۹
۵۵	د حجرو شهادت	۳۰
۵۶	اوبنکې	۳۱
۵۸	غزل	۳۲
۵۹	غزل	۳۳
۶۰	درنا نيالگي	۳۴
۶۲	ژوبل دردونه	۳۵
۶۴	دنور وږي	۳۶
۶۶	د ځنگل جنازه	۳۷
۶۷	پردي ساقې	۳۸
۶۸	دمحبت گلونه	۳۹
۷۰	د حقيقت ډولۍ	۴۰
۷۲	غزل	۴۱

دالی

((زلمي هېوادمل)) ته چې پر دې دنيا يې د خپل زلميتوب خوږې شپې د پښتو د خدمت لپاره پر منډو رامنډو، دگرد جنو پاڼو پر لټولو او پلټولو، د ناخرگندو پر خرگندولو، د چاپخونو د ماشينونو پر گرېبهار، د بې وقوفانو د سپېرو او ترخو خبرو پر اورېدلو، پر پليو مزلونو، د نوي ادبي کښت پر کرلو د ځوانو هيلو پر هڅولو، په وينه د شپو پر سبا کولو، د دې رنگينې دنيا د عيش او عشرت پر هېرولو، په بې درده زړونو کې د احساس پر ټوکولو، د لويانو د حق پر ادا کولو او د پښتو د پيکي گل پر تل ښېرازه ساتلو تېرې کړې او په بله دنيا خو به يې بې له شکه د دوزخ شنې او سرې لمبې له ژونده تاوې وي ځکه چې ده پښتو ته خدمت کړې او پښتو خود ((دوزخ)) ژبه ده.

په درنښت

د قربانۍ پر همداسې لارې مين

يوبل ((يون))

د دويم چاپ سريزه

پر ۱۳۶۹ ل کال زه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي

د درېيم ټولگي محصل وم. دا وخت مې په ((شخصي لگښت د

کتاب چاپ)) یو کونښن او یو خوځون پیل کړی و او هڅه مې

کوله یو شمېر هغه افغانان، چې له اقتصادي پلوه یې روزگار

ښه و، دې ته وهڅوم چې په خپل لگښت علمي او هنري

کتابونه چاپ کړي او په دې ډول د هېواد د فرهنگ په وده کې

برخه و اخلي. زمونږ لومړۍ هڅه په دې برخه کې بريالۍ شوه او

د خپل ټولگيوال (پښتون بهرامزي) په مالي لگښت مې

((نیمګړي ارمانونه)) اثر چاپ کړ. دا کار د دې سبب شو، زما

نور ټولگيوال چې تر پښتون بهرامزي يې اقتصاد پياوړی و،

دې ته وهڅېږي، چې هغوی هم د اثارو د چاپ او نور فرهنگي چارو لپاره پانگه بېله کړي. په دې کې زما یو بل ټولگيوال (حاجي خان محمد) چې یوې ډېرې درنې پښتنې کورنۍ ته منسوب و، د یو بل اثر د چاپ ژمنه وکړه، دا اثر ((د لوونو فصل)) و، چې ما د همدې ۱۳۶۹ل کال په بهیر کې ترتیب کړی و. دا اثر اصلاً په شپېتمو کلونو کې د پښتو د څو نوموتو

شاعرانو د کلام ځینې بېلگې دي، یا غورچاڼ دی چې اکثره د همدې لسيزې د حالاتو انځورنه کوي او هغه وخت زما هدف او پلان دا و چې مور باید د هرې لسيزې په پای کې د خپل ادب د بېلابېلو صنفونو منتخبات ترتیب کړو او دې سره به مور ته په ډاگه شي، چې مور له یوې لسيزې بلې ته په فرهنگي ډگر کې

خومره پرمختګ کوو. د شعرونو دا غورچاڼې مې د همدې مقصد لپاره ترتیب کړی و، غوښتل مې د لنډو کیسویو منتخب هم ترتیب کړم، خو بریالی نه شوم. دې اثر ته مې هغه وخت ځکه د ((لوونو فصل)) نوم ورکړ، چې پر هغه وخت په افغانستان کې د سرونو لوګه و او مور هیله لرله، چې د انساني سرونو د لو د لړۍ باید بلې لسيزې ته وانه وږي او زړه کې مې ګرځېدله چې که بله لسيزه کې زموږ هېواد آرام و او ما د بلې لسيزې د شعرونو غورچاڼې چاپوه، نو بیا به پرې د ((ګلونو فصل)) نوم کېږدم، خو په خواشینۍ سره باید ووايم چې د ((لوونو فصل)) د شعري جونګ تر چاپ وروسته دادی نږدې دوه لسيزې تېرېږي، خو په افغانستان کې د سرونو لو همغسې روان دی. په دې تېرو دوو لسيزو کې زه بیا هم د دې جوګه نه شوم، چې د پښتو شعر او یا هم لنډې کیسې منتخبات چاپ او بیا له تېر سره پرتله کړم. خو اوس چې زه د خپل تېر کړي فرهنگي کار پر بیا راټولېدو او بیا کتنه بوخت یم، نو ددې اثر بیا چاپ او د انټرنټ خپو ته د هغه خوندي کول راته هم ضروري ښکاره شول. که چېرې زموږ نور ځوان فرهنگیان په هره لسيزه کې د خپل شعر منتخبات ترتیبوي، نو دا اثر ورته د هغه وخت د استوګن ادبي بهیر د یوه لس کلن شعري واټن څو غوره بېلګې په لاس ورکولای شي. دا چې دا کتاب هغه وخت

زما د يوه گران ټولگيوال حاجي خان محمد په مالي لگښت، د خوشال فرهنگي ټولني د لومړني چاپي اثر په توگه ټولني ته وړاندې شوی و، نو دلته لازمه بولم چې له گران حاجي خان محمد او همدارنگه خوشال فرهنگي ټولني څخه ډېره مننه وکړم، چې دا اثريې همغه وخت د چاپ له لارې خوندي کړ. د يادونې وړ بولم چې حاجي خان محمد او خوشال فرهنگي ټولني بيا تر دې وروسته ډېر نور فرهنگي خدمتونه هم ترسره کړي، چې پر خپل ځای يې بايد يادونه او مننه ترې وشي.

زه په داسې حال کې چې اوس د خپلو اثارو د خوندي کولو پر کار بوخت يم، له نورو ليکوالو هم هيله کوم، چې خپل هغه اثار چې پر دويم ځلي او يا څو ځلي چاپ ارزي، بيا راټول او چاپ کړي او که چېرې چاپوي يې هم نه، نو د کمپيوټر او انټرنټ حافظې ته دې وسپاري، چې د مرگ له دايمي خطر څخه وژغورل شي، فرهنگي شتمني د ټول ملت مشترکه پانگه ده او موږ ټول يې د خوندي کولو مسوليت لرو. د همدې هيلې په هيله چې زموږ فرهنگي شتمني د هر ډول ناتارونو له خطرونو او گواښونو خوندي وي، خپله دا سريزه رالاندوم، دا هم تاسې او دا هم په شپېتمو کلونو کې ((د لوونو فصل))، خداي دې وکړي زموږ په هېواد کې نور د سروونو دا لوونه بند شي، په همدې هيله.

خه لو دى د گلاب گلاب سرونو په وطن كې
يو اور خو خدايه بل كړې د لوگرو په وزرونو

په درنښت

پوهندوى محمد اسمعيل يون

كابل-افغانستان

۱۳۸۷ل كال- د سلواغې ۲مه

پيلامه

د سقراط په باب دا خبره ويل شوې چې: ((هغه شعر له جنون سره يو شى باله)) ددغې خبرې تفسير په لېونتوب سره نه كېږي، بلكې دا خبره كولاى شو چې د يوه بل ادبپوه او شاعر (مليتون) په يوې جملې سره تفسير كړو هغه وايي: ((خوك چې غواړي شعر ووايي بايد په خپله مجسم شعر وي)). خكه نو شعر ويل څه اسانه خبره نه ده، هر خوك چې غواړي په ځان د شاعر نوم كېږدي، تر هر څه دمخه بايد هغه د شعر ويلو شعور ولري، د هغه ذهن بايد ددې توان ولري، چې ژوند، بسكلا او اړيكي د خپل ذهن د ازمېښتونو او تجربو په مرسته د شعور او تحت الشعور په دنيا كې وويني څو يې هنري انځور زموږ د احساساتو پر ارامه حالت غوغا راگډه كړي. د يوه ښه شعر، انطباعي رمز په همدغه ټكي كې پروت دى. په پښتو ژبه او پښتني ټولنه كې هم شعر او شاعري ددغه قوم له اند او ژوند، هنر او بسكلا سره تلپاتې ملگرى دى، چې تر اوسه يې خورا زياته وده كړې ده، د پښتو شاعري د اوسنۍ پياوړتيا يو دليل دادى چې دغه شاعري لكه د نورو شرقي ملتونو د شاعرۍ په شان داسې كلاسيكه زېرمه لري چې شاعري يې د تاريخ په هر څرخ كې له هغې څخه په كمې او كيفي لحاظ فيض او برکت

موندلی شي. حمید ماشو خپل نن سبا نه یوازې د پښتو او پښتني شاعرۍ بلبل یادېږي، بلکې د خپل کمال په سبب یې په ټوله سیمه او نړۍ کې د شعري بهیر رښتیني کاروانیان پېژني او نن یې هم دده شعر دده موشگافي ته دده په خپله وینا د حیرت گوته په غاښ نیولې ده. حمید په رښتیا هم د شعر نعمت یانې هغه تلپاتې لورپینه د پښتنو په برخه کړې، چې په هغې سره د پښتني او انساني اند او ژوند ټول اتموسفیر تسخیرولای شي. د هغه شعر زموږ د شعر او زموږ د شاعر لپاره هغه مثال دی، چې د هغه په مرسته د انسان د ضمیر په ائینه کې هم اوښکې لیدلای شو، هم شبنم او هم خنداوې. ځکه:

د غفلت په خوب ویده خلق یې ناوړي
که ((حمید)) نارې وهي لکه جرس

دېوان (۱۲۲) مخ

په همدې ډول د رحمان بابا د شعر فیاض سمندر د ژوند د حقیقت او انساني معرفت په حقانیت کې یو بل ډول احساس او کیف لري چې بې ښه او بده پر زړونو او فکرونو اغېزه کوي او د تسلیمۍ غاړه یې د شعر هنګامې ته ږدي:

بیادې مخ دی جار وتلی څه بلا شوه
دا بلا له کومه لوری را پیدا شوه
دا زما په یار کې مهر و فانه شته

که دنیا وار په بې مېره بې وفا شوه.

د رحمان بابا د پوان (۱۷۰) مخ

هو:

له مقدمې راتېرېږو او د ((لوانو فصل)) د کروندو پر درمندونو باندې وراوړو. زموږ د اوسني نسل په اند و ژوند کې دغه فصل داسې فصل دی، چې په عام ډول زموږ د ملت د اوسني عصر حماسه جوړوي، هو حماسه د لوانو حماسه، د درمندونو حماسه، د وینو حماسه او د غربت حماسه، دا دغه اثر د شعر تگلاره ده او په عمومي لحاظ پر همدې واټن روان انځوریز کاروان دی. په دغه اثر کې د اوسني پښتو ((شعر)) د منشور ټول هغه اړخونه چې د انعکاس قابلیت لري او له یوې رڼایي سرچینه اخلي، په ډاگه کېږي، دغه شعري اثر که موږ د یوه منشور په توگه خپلې مخې ته کېږدو، کېدی شي د هرې ضلعې او هر اړخ په ترڅ کې بېلابېل خصوصیتونه مطالعه کړای شو، په دغه بنکلابیز انځور کې د اوسني شعر ځینې ډېر مهم او د پاملرنې خصوصیتونه لیدلای شو:

په اوسني شعر کې د پخواني شعر خلاف د یوه انځور مسئله هېڅکله نه ده طرحه، په پخواني شعر کې ډېر ځله داسې عنعنې وه چې یو شعر باید یو انځور په گوته کړای شي، معمولاً په پخوانیو ډېرو نښو شعرونو کې له دغه چال چلند څخه کار اخیستل شوی، مگر د اوسني شعر په ترڅ کې دا خبره ډېره

نادره کار گنبل کېږي. ځکه اوسنی شعر د انځور شعر دی، کېدی شي په یوه شعر کې د انځورونو امپلونه ووینو او کېدی شي د اوسني شاعر په لسو شعرونو کې د پخوانو دېوانونو په اندازه انځورونه ومومو، تر ډېره حده دا خبره ددغې مجموعې د شعرونو په برخه کې هم صدق کوي، راجی دلته یو څو بېلگې په لنډیز سره لولو:

اشناد موسېدلو حق له مور نه دی اخیستی
د خپل او د پردې پر مور د غم مهرباني ده
زما په وران مالت ورانې جونگرې وران وطن کې
د مرگ او د سرو وینو دم په دم مهرباني ده

د زړه د پرهرونو د ټکور امید یې نه شته
چې نن په رقیبانو د مرهم مهرباني ده.

که چېرې خبرې ته لږ دقیق شو، نو دې نتیجې ته رسېږو، چې زموږ اوسنی ((شعر)) په تېره بیا د هغه ځوانه برخه لږ دقیقې تشریح او خپرني ته اړتیا لري، ځکه دغه انځوریزې غوتې تراوسه هم زموږ په قلمونو او زموږ په وحشت خپلو ارادو نه پرانیستل کېږي، همدا وجه ده چې په پورتنیو دريو بیتو کې

يو د ((مهربانی)) انځور داسې پېچلې پدیده ده چې ددغه شعر په ترڅ کې په څو اړخونو سره کار بدلې ده او هر ځای خپل خپل انځور بڼیې، چې یو اړخ له بل اړخ سره یوړنګې نه لري. په همدغو دريو بیتونو کې هره برخه یو ځانګړی او اوچت انځور موندلی ته راښيي په داسې حال کې چې پخوانی شعر او شاعري په دې اندازه انځوریزه نه وه، دا هم ددغه اثر څو نورې بېلګې:

جېلوانه!

دا المدي لښتې مې په ملا باندي په پام وروه
چې دا مې نوي د اختر کالي دي خيري به شي
مانی د باورونو مې تالا ځکه نن ښکاري
ملګري د يوې لارې يو ارمان معامله ګردي
ليلا که د ښايست د سوداګرو سره لاره
زموږ په زمانه کې مجنونان معامله ګردي.

مخکې مو هم اشاره وکړه چې زموږ د ځوان نسل شاعري زموږ د عصر حماسه ده، هغه حماسه چې زموږ په ټوله شاعري کې يې د شکل او محتوا په لحاظ ساری ډېر لږ ليدل کېږي، ځکه زموږ ددغه حماسه زموږ د مظلوم ولس، زموږ د شهيد ولس، زموږ مهاجر ولس او زموږ د بريمن ولس ددغه عصر د

ژوند هغه څه له ځانه سره لري، چې د مظلوم، شهيد او مهاجر ولس د شاعر د زړه او فکر په ژورو کې حلاجي شوی، انځور شوی او شعر شوی دی. هو هغه څه چې د وینو په زړه کې یې یوازې حساسې سترګې ویني، هغه څه چې د غم د اوښکود سمندرونو او سېلابونو تر غرونو هغه خوا یې یوازې همدغه ځوان شعر او شاعر ویلي، دغه څه په دغه اثر کې لیدلای او لوستلای شو.

دا کلی مه وړانوی،

ګورئ چې هلته ددې توري تروږمۍ له غېږي

ساره زګږوي جګږي

سوزمن او ازراځي

او امیدوارې میندې

د انتظار د بڼې د سرو گلونو لارې څاري

دا کلی مه وړانوی!

دا کلی مه وړانوی! (څاڅکی، څاڅکی ۲۳ مخ)

په هر صورت! ددغې مجموعې د شاعرانو پر وړاندې یو مهم مسئولیت هم شته، هغه دا چې: دغه کیفیت چې په دغو اشعارو کې او ددغو شاعرانو په نورو شعرونو کې لیدل کېږي، باید نور هم لوړ کړای شي او خپلې شاعرۍ ته باید نوره

هم بنکلا او ځلا د تلپاتې ډالۍ په توگه ور په برخه کړي، نن سبا يو شمېر شاعران زموږ په افغاني ادبي بهير (پښتو او دري) کې داسې هم شته چې بې وخته په وچ غرور څنگه په پچه سپاره شوي، نو بيا يې د کشمير د ليدو او فتحې نارې بې له دې چې د زمان پر وړاندې امتحان ورکړي پورته کړي دي، په دې هيله چې زموږ ځوان شاعر زمان او زماني ازموينه په خپله ايجادې برخه کې له ياده ونه باسي.

په درنښت

پوهنمل خالق رشيد

د کابل پوهنتون د فرهنگي شورا رئيس

دا کلي مه وړانوئ

دا کلي مه وړانوئ!

دا کلي مه وړانوئ!

گورئ چې هلته د شنو ولو د شنو سيورو لاندې

گورئ د شنې ويالې ترڅنگه د جلگو د پاسه

يو کوچنی پروت دی

يو کوچنی ویده دی

او د وړې لويتې لاندې

په خوب وړو سترگو

د ناز په غېږه کې کوچني شينکي خوبونه ويني

دا کلي مه وړانوئ!

***

دا کلي مه وړانوئ!

گورئ چې هلته لکه زر کې زموږ د کلي نجونې

گورئ چې هلته د بامو پر سر نورسې پېغلې

کتار کتار
د لمر ترورانگو خپل پیکي جوړوي
او په مینو ژبو
د پېغلتوب غوږ کې د ځوان هوس سندرې بولي
دا کلی مه وړانوی!

***

دا کلی مه وړانوی!
گورئ چې هلته له هغو سپېرو کوډلو ځنې
گورئ چې هلته د دې تورې تروږمۍ له غېږې
ساره زگېروي جگېږي
سوزمن او ازراځي
او امید واري میندې
د انتظار د بن د سرو گلونو لارې څاري
دا کلی مه وړانوی!
دا کلی مه وړانوی! (1)

---

(1) څاڅکي څاڅکي، د لیکوالو ټولنه، ۱۳۶۸ ل کال،
۲۲-۳۲ مخونه.

د ميلاد په شپو کې

ای! ددې شنه اسمان په غېږه کې خوب وړې سپوږمۍ!
ای! په دې شپو کې د پردېسو د سفر ډيوې!
ای! د گلونو او د پېغلو، پېغلو وینو پري!
ته راته گورې؟
ته راته گورې چې د کړیکو او تیارو نښه شوم؟
او د ساړه ژمي خونې او گننهکار ابلیس
زما د گلابو او نرگسو باغ کې اور وکاره!
ته راته گورې؟
ته راته گورې چې محل مې له کارغانو ډک شو؟

او په ويالو کې د هيليو بچي و سوز بدل!
او زموږ د کلي ميندې
د ميلاد شپو کې (بې لاسو او پښو بچيان زېږوي)؟!
ته راته گوري؟

***

ته راته گوري چې مې ټول کلی چاره چاره دی؟
خلک په نوکو او برچو د يو بل سترگې باسي!
او د مالت نجونې
په خپلو تورو تورو خټو کې خوزان ټک وهي؟
آه

آه نازولې سپوږمۍ!
آه د رڼا مورې! (1)

---

(1) څاڅکي څاڅکي، د ليکوالو ټولنه، ۱۳۶۸ ل کال،
۹۲-۹۳ مخونه.

دوه پوښتنې

مور تپوس راځنې وکړو
کوم څيزونه دې خوښېږي؟
ما ځواب کې ورته ووي:
درې څيزونه مې خوښېږي
چې دي:

ژوند، مينه او حسن
هغې بيا پوښتنه وکړه
کوم څيزونه دې بد ايسي؟
ما ځواب کې ورته ووي:
درې څيزونه مې بد ايسي
چې دي:
مرگ، وينه او ظلم،⁽¹⁾

⁽¹⁾ ژوندون مجله ۱۳۶۸ ل کال، ۲-۲ گڼه، ۴۲مخ.

غزل

په موربه بدنصیبو د تورتم مهرباني ده
د یارد توروزلفو پیچو خم مهرباني ده

دا موربه جل وهلي یې د گوت په تمه مړه شو
په غیرو غمازانو د صنم مهرباني ده

یارانو د دار لوبه خولا نه ده ختمه شوي
چې نه مرو دا په موربه د ستم مهرباني ده

دا اوبنکې مې د سترگو څه گیلې څه اسوبلي شي
د وخت راباندې دا په هر قدم مهرباني ده

اشناد موسېدلو حق له مور نه دی اخیستی
د خپل او د پردې پر مور د غم مهرباني ده

زما په وړان مالت وړانې جونگرې وړان وطن کې
د مرگ او د سرو وینو دم په دم مهرباني ده

د زړه د پرهرونو د ټکور امید یې نه شته
چې نن په رقیبانو د مرهم مهرباني ده.⁽¹⁾

⁽¹⁾ له (پرهرونه او ټکورونه) شعري مجموعې څخه.

احمد تکل

داد گناهو خیری

ویې مروړه یویې سه
داد گناهو خیری
چا به له پیالو سره غمونه اړولي وي
چا به د نیمرسی گناهکاری له تهر نه شراب خنبلې وي
داد بېخودیو استفراق در سره و مینځه
اوه خپې،
اوه گامه پسې پورته کړه
پرې مینځه...!
دغه د صادقو جنگیالیو د عورتو د لامبو خیری
وروسته د گناه له یوې تورې شپې

ويې مروړه يو يې سه
دې قمار خانو نه د سگرتو پاتې شوي کاغذونه
دا غليظ لوگي
او ه شپې
او ه گامه پسې پورته کړه
رون او پاکيزه کړه د پاي تخت گوگل
له چل و قسمونو نه
له شک او گمانونو نه.

۹/۳/1369

احمد تکل

هيله

جېلوانه!

دا لمدي لښتې مې په ملا باندي په پام اوروه

چې دا مې نوي د اختر کالي دي...

خيري به شي⁽¹⁾

۱/۳/۱۳۶۹

---

(1) احمد تکل، قلم جريده، ۱۳۶۹ ل کال، ۲ گڼه.

ابراهیم شینواری

د قبر عذاب

ماته ملا ویل: (عیسی د خدای رسول یوه ورځ
له هدیرې دوه مړي،
بیا راژوندي کړل او پوښتنه یې د حال ترې وکړه
نو پر هېزگاره مړي
چې یې له مرگ نه خو پېرې تېرېدې
ویل: (په ما عمر شو تېر لکه یوه خوله خندا او یا خپه د نسیم.)
خو گنهار مړي چې درې ورځې یې شوې وې لا
له دې نړۍ نه د تلو
ویل چې دومره ځورولی یم ((د قبر عذاب))

چې د پېړيو شمېر يې ،
 نه شم شمېری ټول عمر
 مور ته چې اوس د نړۍ ارته او پراخه سينه
 شوله د گور په شانې
 او دا اوچت بې انتها زمردين اسمان چت
 مو شوه تخته د لحد ،
 مور چې د ژوند په نړۍ مړه شو د تيار و له لاسه
 او دوه اړخيز فشار د گور د دېوالونو په شان
 مور به زبېښي په منح کې
 او ز مور خو گړۍ ژوندون چې شو (د قبر عذاب)
 نو دا په کومه گناه؟
 مور خو يوازې ژوند کې مينه کړې
 او بېگناه يو او سپدلي خپلواک! (1)

(1) اخبار هفته، ۱۳۶۸ کال، ۲۳ کڼه، ۱۴ مخ.

رښتیني انځور

هر څومره چې توري، توري لري
د غره خواو شا راټولي شي
ما د ځلېدونکي لمر شو خو پلوشو لاندې،
هغه وخت چې شين اسمان خندل ماته،
ټولي د غره ونې بېلې، بېلې بې ليدلې دي
هلته ما په نښه کړې
چې، تور نښتري بې زلفې وي،
سيند بې د اوبو پر مخ روان و په مستۍ او عشق
شنه بوټي خالونه وو د غرونو، ځلېدل ښکلي
نه وځي له مغزه نه مې،
هماغه رښتياني انځور
او، څرنگه چې دي،
زه بې هماغه ډول پېژنم !!؛⁽¹⁾

۳۰/۲/۱۳۶۷

(1) پلوشه جريده، ۱۳۶۹ل کال، ۶۱ گڼه.

گل سپرلی

شونډې دې نشې نشې زلفې دې دامونه کړه
تېر لکه وږمه په ما دا سپېره وختونه کړه

تاو دې له بڼونه شم و له دا تېره غشي
مخکه د زرگي زما رنگ په رنگ گلونه کړه

تورو گورو وړېڅو کې مخ د ستورونه گورم
جار دې شم وړې سلگۍ پورته مې غږونه کړه

غواړه چې شېبه شېبه ستا د هريو گل رڼا
دې تيارو گوټونو ته بل د زړه داغونه كړه

ای د زمانې د لاس گل سپر لیه دا وایم
دا سپره اغزي گلان کاني مې لعلونه كړه

مرگ به په ما و اړوي خاورې د ډېرو په خپر
ژوند يې د اسد خو بيا دوه سترگې جامونه كړه.⁽¹⁾

---

(1) ژوندون مجله، ۱۳۶۷ل كال، لومړی گڼه، ۲۵ مخ.

باقي بريال

ژوندي يادونه

د شېبو مياشتو کلونو
پاتې شوی یو انځور دی
لایې اوس د زړه په سترگو
په تیارو کې ننداره کړم
هله
دنگ دنگ چنارونه
پورته شوې هسکه غاړه
د گلابو جوړه هسې
پته خوله په برم ولاړ دي
او

د دوبي په ماښام کې
د اسمان سپين مخې پيغله
د ختيځ د غره له شانه
را اوچته په نڅرو شوه
د کلا له دېوالونو
د چنار له هسکو څو کو
دا هغې ته، هغه دې ته
څه بې واره په کتو شوه
د ماښام تياره خوره وه
هلته ستوري په ځلا وو
دلته بل وو مشالونه
زه د شنو ونو د لاندې
د اوبو غاړې ته ناست وم
د مرغانو او ازونو د ماښام چوپتيا
کړه ماته
او
وړموله هره لوري
ژوند بښونکې سارا وړله
زما خو، ستومانه سترگې
لو بېدلې بنور بدلې

د سپوږمۍ په پلوشو کې
گوندي د لته يې يادونه
راتازه شي د ليدلو
د هغې سپوږمۍ د وړانگو
چې يې اوس به ننداره کړې
دا سپوږمۍ او چنارونه!⁽¹⁾

---

(1) ژوندون مجله، ۱۳۶۷ ل کال، ۴ کڼه، ۱۸مخ.

د ميني يادگار

نه راته نوم او نه نښان پاتې شو
يادگار د ميني لوند گړپوان پاتې شو

چې په ښېرو دې ځوانيمرگ نه شومه
سخت مې په زړه دغه ارمان پاتې شو
څومره شتمن دې لپونيان د ميني
قيس نه ميراث لوی بيا بان پاتې شو
څه بېکسي شوله راپېښه خدايه
زړه هم کوڅه کې د جانان پاتې شو

ستاد غمزو او اشارو له لاسه
نه راته دين او نه ايمان پاتې شو.⁽¹⁾

(1) نغري او سپېلني، ۴۴-۴۵ مخونه.

كاوون توپاني

د اوبو رنگ

زه چې كوچنې وم، د اوبو په مانا نه پوهېدم
كله مې سترگو اوبه سپينې،
كله ژپړې
كله شنې ليدلې،
او همپشه به مې له ځانه پوښتل
چې اوبه څه رنگ لري؟
خو يوه ورځ
په بنوونځي كې
د كيميا بنوونكي
زمورډ ټولگي كې په تخته وليكل:

چې: (له دوه او او اچ) له جمعې نه اوبه جوړېږي
او اوبه،
رنگ نه لري،
خو په هر لوبني کې چې واچول شي
د هغه رنگ اخلي؛
او اوس
له ډېرو کلو وروسته
لټومه
د کيميا بنوونکي
چې ترېنه وپوښتمه:
تا خو ويل چې اوبه رنگ نه لري،
زموږ د کلي
د ويالي
اوبه نو ولې
سرې
دي؟؟ (1)

---

(1) وروستی ټکی، ۱۳۶۷ل کال، د ليکوالو انجمن، ۲۷-۳۹ مخونه.

د ميني اور

لگېدلی مې په زړه د ميني اور دی
سوزېدلی مې د ځوانو هیلو کور دی
ټوله شپه د تورو سترگو تصور کړم
رانه ورک مې د نمجنو سترگو توردی
د خماردود مې جگېرې له لیمونه
ساقې گوره بیا مې خم درباندي پوردی
په لمن کې ټولوم د تومت کاني
خدايه دا څرنگه مينه، شه پېغوردی
حوادث به يې هېڅکله غلي نه کړي
چې په سر کې مې د چا د ميني شوردی
په توبو مې پښې کېښودې زاهده
بیا مې عزم د مغرور اشنا په لوردی. (1)

(1) د تيوو په ذهن کې، ۱۳۶۲ل کال، ۱۳۶۱ کال، ۸۹مخ.

سپینتی

دلته د هغې کوچې گوت ته گورئ
يو دوه جوار گره ناست دي
او په تېرو، تېرونو کانو باندي، زموږ د تن غوښې کړي بېلې ځانته
نشه او مست مو دي د زړه په وينو
له خدا شنه دي او د سترگو په کونجو کې، سره گوري خاندي
لاس کې نيولي دي زموږ د تن هلو وکو سپینتي
او پرې کوي زموږ د يار په لمسه
د سپینتو، سپینتو لوبه
يو بل ته گوري سره
په مينه، مينه باندي
لوبه روانه ده لا. (1)

(1) درفش جوانان، ۱۳۶۹ل کال، ۱۴ کڼه.

د پرون سنډرې

اشنا زما زړگي خود پرون سنډرې وايي
دې نن ته پر سگرو ټوډ ازمون سنډرې وايي

مرگيه كډه و كړه نور زموږ له دې مالته
چې دلته تاندي لښتي د ژوندون سنډرې وايي
د مينې په وطن كې د مجنون پادشاهي گوره
لاسونه يې تگ سره دي د قانون سنډرې وايي
راځي به دې تورتمه د لمن څيري كېدو ته
په لار كې د منزل مو سباوون سنډرې وايي
يه وخته څه دې و كړه د بنايست بن كې زموږه
چې دلته هريو گل نن د جنون سنډرې وايي

زړگيه گيله مه كړه له پردو ځنې ته هسې
نن دلته د پښتو مرگ ته پښتون سنډرې وايي.

ممتاز ارمان

ايت

منم

غاتولو

د ازغولو د پلوسو الماسي څو کي د لمر په وړانگو و سپړلې

او د نړۍ د هسکې څو کي

په هک، څک بام يې جنډې د سپرلي و درولي

خولا سپورمۍ

د شپې له تيو د ناز شونډې ايسته کړې نه وې

چې د کارغانو دوزخي وزرې و پر کېدې

او دخزان سرې سيلۍ د سهيل لوري ته راوبهېدې
نوځکه،
دلته د رېډيو او شينليو په دې شنه لمن کې
د مارکنډو او خرپرو واکمني
له توتکيو او له زانونه د ژوند په بدل
غواري وزرې
او د وينو پانې پانې گلان.⁽¹⁾

۷/۲/۱۳۶۹

---

(1) قلم جريده، ۱۳۶۹ل کال، ۱ کڼه.

جگر

خپلو ورته څملاوه پردو په وينو ولاړه
پت خود پښتو مې پښتنو مې پښتنو په وينو ولاړه
دغه کوربنو خود نغريو سوي وڅښل
خدا يې وچې ملگرو! مېلمنو په وينو ولاړه
څيرې لېونو خو هر چا خپل، خپل گرو انونه کره
دا مال تېساغلو او درنو، په وينو ولاړه
جوړد غم جگر و د چانوکې د چا کوکې وې
هم تنکو گلونو هم ازغو په وينو ولاړه
لور و د لوگري په زړه ننوت بيا وواته
يو ځلې گناه او بيا توبو په وينو ولاړه
څه پوښتې پامير نه چې لمن دې ولې څيرې ده
يو ځلې لېوانو او بيا سپو په وينو ولاړه.

۴/۴/۱۳۶۹

کابل

ملوک رغون

زما برخه

چې يې زموږ د مينې ساه واخيسته
ځانته سودا يې د گناه واخيسته
چا ورته دومره هم ونه ويلې
چې دې رضا زموږ له چا واخيسته
زړه خوږې مينې مې ديار له کتو
خپلو دردونو له دوا واخيسته
نکاح په پټه، پټه په پټه وشوه
لکه چې بله دې ملا واخيسته
رقيبۀ ياره! ددې زړه ((رنا)) مې
تاله سينې ولې په غلا واخيسته
کله چې زموږ د جدايي ناره شوه
ما مې له يار ځنې دعا واخيسته
د خوشالۍ او غم د وېش په ورځې
ماله تقدیر ټوله ژړا واخيسته.

وروستی سلگی

په تیاره تیاره ما بنام کې
د زړې کوټې په گوټ کې

د شلېدلي کت په خوا کې
د سرې چرگۍ په غاړه
د ناروغې بوډۍ سرتیه
نیمه سوی غونډې شمه
پته خوله په چغو چغو
غلي غلي شان ژرېرې
کله یو خوا کله بل خوا
شي کړه وړه له غمه
کله لپې لپې او بنکې
خخوي په خان له بره
کله خرخر او ازو کړي

پتنگان په خان ستي کړي
کله غلی شي غور کړېږي
د بوډی پوښتنه وکړي
خو ناروغه بوډی هلته
ځنګدن کوي مړه کړي

شمعه هم د بوډی خوا کې
په ژړا ژړا سوزېږي.

۸/۱۱/۱۳۲۸

د زنگ پتري

((سپرلیه راشه)) په دې گلوراشه
په شنو غندلو په بمبلوراشه
زموږ د باغ په ونو
د کشمالو په خوکو
لاخو توپان د ژمي
لاخو خمارد وړېخو
د توري شپې لسه زړه نه
بیمار، بیمار پخپري
د سرو غوتو په شونډو
دلمرش غلوته مخکې
پتري د زنگ وهی.

۸/۴/۱۳۶۹

کابل، خیرخانه

علي گل پيوند

د مور ليک ته

ليک مې د مور نه دی زده
چاته بې ويلې وي
چاته بې زاري کړي
چې راشه زما گران زوی ته
ولیکه!
زه روغه يم ته څنگه يې!
ياد خوبه دې وي!
چې شنه پانه
زموږ د کور له ونې
په زوره چا شکولې وه

ژړل به دې
تاتی-تاتی دې ډېر وکړه
ویده شولې
نو ګرانه مینه ګرګی مې
راولیکه!
زه روغه یم، ته څنګه یې! (1)

۴/۲/۱۳۲۱

---

(1) سیلی، ۱۳۶۸ل کال، د افغانستان د لیکوالو انجمن، ۷۱-۷۲ مخونه.

علي گل پيوند

د پېړۍ گاليله

ما پخپلو سترگو وليد
هم هغه و
ببر سر گرپوان خيرلى
لاس او پنبو كې زنجيرونه
خوپاگانو يې خندلې
ويلې دا!
دالبونى دى

پرېږدئ پرېږدئ چې ګونډه شي
په درنو درنو ورنونو

خو ده!

ده د ځمکې غوږ کې ((هو)) کره

درته نه مې ويلې ګرانې!

ودې نه لیده څه وشو!

څه! ته څه! لنډوه لارې

((که زه وم که نه وم نه وم))⁽¹⁾

---

(1) جرګه مجله، ۱۳۶۸ کال، ۶ ګڼه، ۴۹ مخ.

علي گل پيوند

غوټه ونه

زما نيکه کيسه کوله
ويل دالويه ونه گوري
چي تري لاندې شنه وياله ځي
دا سپرې دپرې وينې
د درنو ناستو وستل دی
د جرگو مرکو ځای دی
په پېرو پېرو کلونه
که به چا زموږ په سيمه
که به چا زموږ په خاوره
که به چا زموږ په لره

که به چا ز مور په بره
د تېري لاس اوږدولو
يا به يې شرم جوړولو
وو تاوده به وستلونه
زما ياد دي بچي دلته
ددې غټې ونې لاندې
دغه ځمکه زوښېدله
سره ټول وو ولسونه
چې څه تره دلته وشي
(هو)) پې وشي د سپينې پرو
د خدای زور د خلکو زور شي
سا او وينې شي د نرو
کاشکې دې کيسې کولې
څه يې ويلې له پخوانه
چې په ((گڼه)) کې يادېږي
د ويارو نو له انسانه.⁽¹⁾

---

(1) باولۍ، ۱۳۶۸ل کال، د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۳۸-۳۹ مخونه.

غزل

چې يې په سترگو کې بېکاره نه شولې
پوه شوم ارمانه چې پوره نه شولې
خيال مې د عشق بېکلی جهان په خه شو
اشنا چې ته په کې دېره نه شولې
يا خو خه شوي يا خه کېږي گلې
نن په گودر خوره وره نه شولې
که پښتو وي را کې نو بس دی همدا
ما چې در وکاته، ته سره نه شولې
دا خو پښتو مغلنه نه ده پاتې!
پښتون دې خرڅ کړ غرغره نه شولې
ستا په بڼايسته خمارو سترگو مې خه
د بېکسيار په ننداره نه شولې⁽¹⁾

(1) د نظر به څوکو له ناچاپه شعري مجموعې څخه.

د زهرو پيالې

پرون مې بيا ،
د خپلې مينې په سپېره هديره
ستا د شهيدو وعدو ،
د شناختو څنگ ته په شپبو وژړل

***

او د گودر خوا کې د وچې ونې
چې د چو غکو په بدل کې يې اوس ،
په وچو پاڼو کې ساکنو خپلې ځالې کړي
د اوبنکو سيند کړ جاري

***

شپې مې
يو بل پسې ، لکه د زهرو پيالې
ستا په ترخو يادو کې
له ستونې تېرې کړلې⁽¹⁾

---

(1) د نظريه څو کو له ناچاپه شعري مجموعې څخه .

د نظر باران

راباندي بيا چې نن ازغي را اوري
د چا نظر مې په زړگي را اوري

اوس مې د اوبنکو چاره گرانه شوله
لکه باران د پسرلي را اوري
نامردې څنگه دې نېرې شوې پرځای
چې اشنایي مې په تندي را اوري
شيخه مهربانه سرراپورته نه کړې
د گودر خوا کې شنه منگي را اوري

پر بېکسيار غريب اسرو اسرو کې
د گل پرځای همېش ازغي را اوري⁽¹⁾

---

(1) د نظر په څوکو له ناچاپه شعري مجموعې څخه.

عارف خزان

د تبغونو لو

نه...!

هېڅکله ذهن مې دا نه قبلوي
باور مې هم داسې منلی نه شي
چې ددې وایت د پاسه
د پښ دوکان کې هلو
د کر لپاره سپاره نه جوړېږي
لکه چې گرم نه يممه!
زه درښتیا له خنډ نه
په خپلو دواړو غبرگو سترگو وينم

چې پښ په بېړه، بېړه

د تسپارونو پر ځای

دلته د کر، کیلي، باران موسم کې

د شنو تبغونو د رېبلو او د ((لو)) لپاره

له سرې او سپنې نه ((لور)) جوړوي

او په ((لوگرو)) یې ارزانه پلوري.

۳۱/۴/۱۳۲۲

کابل

د حجرو شهادت

زمورد کلي له سپېرو نغرو نه
نورد اورو نو لوگي
لکه بيرغ چېرته د بام د پاسه نه رپېږي
د چينو سترگي د حجرو د شهادت په وير کي
له ډېره غمه ږنډې شوي او بنکې نه تويوي
او کلي کوز له پاسه
جوړد بادونو د مارانو د نخا جشن ته
په ډېر هيبت
کنډر،

کنډر

ولاړ دی.

۲۸/۷/۱۳۲۸

کابل

عبدالباري جهاني

اوبنکې

خه تودې تروې اوبه دي
د گربوان پر لور بهېږي
ابدي سکون ته درومي
له ژوندۍ سترگې بېلېږي

***

له هر څاڅکي سره مله وي
د مرموز جهان غږونه
پراشنا لار وراخلي
نابلده قدمونه.

د کمزورې دنیا ژبه
د قدرت پښو ته ورلو پېري
د احساس بیده نغمه ده
په بانو غږول کېږي
***
دا شربکه گونگی ژبه
هرې سترگې ته اشنا ده
دا د هرې مینې کور دی
دا د هر نفرت غوغا ده.⁽¹⁾

---

(1) له ورکې مینې څخه، ۸۶ مخ، ۱۹۷۹ م کال.

غزل

دلته ويني هلته ويني ټول وطن زخمي زخمي شو
د گلابو پانې ژاړې چې گلشن زخمي زخمي شو
د وبا استازی گرځي پرې کوي مری د حسن
د سپرلو ابی شوه بوره هر چمن زخمي زخمي شو
له اسمانه راوړېږي د الله (ج) د غضب کاني
سمن سرورته نیولی نسترن زخمي زخمي شو
پسرلی نه و وبا و چې هر باغ کې یې پل کېښود
هره ونه هر یو گل او هر سمن زخمي زخمي شو
هادي اوس یې نو غمونه ښه په خلاصه ټنډه گاله
دا خو ستاسو لېونتوب و چې هر تن زخمي زخمي شو.

۳۰/۲/۱۳۲۹

کابل

غزل

وخته کوڅه کې وو هر لور لېوني
اوس مو دېره شولوپه کور لېوني

که يې هر څو سرونه پرېکړه جابر
گوره چې زېږي نوي نور لېوني

خدايه! محفل ورځنې تش شوڅه له
شړي مالت نه په هر تور لېوني

هغه د قيس د مدرسې طالبان
دلته ژوندي شولوپه کور لېوني

هادي هغو پورې به ژاړو موبه
چې څو يادېږي دا څلور لېوني.

فضل الهي گران

د رڼا نيا لگي

هره خوا جان او جانان دی کوه طور دی کوه طور دی
يو بې حده خوږ جهان دی کوه طور دی کوه طور دی

عشق او وجد دی مستي ده د انوار و د نيا گي ده
چې موسی ورته حيران دی کوه طور دی کوه طور دی

تجلی مې د جانان دي د دې زړه د عرش له پاسه
مينه مينه کن فکان دی کوه طور دی کوه طور دی

ستاد وحي نه قربان شم ای د عقل جبرائيله!
لږ خو وگوره توپان دی کوه طور دی کوه طور دی

میخواره مجنونان واره یوله مخې میزوبان شوه
اوس د مینې امتحان دی کوه طور دی کوه طور دی

دې سرکش ناري جهان ته د مهدي وتل په کار دي
څه بنایسته نوري ارمان دی کوه طور دی کوه طور دی

چا ویل چې د گران شعر را پرپوتی له اسمانه؟!
گرانه ستا زړه خراغان دی کوه طور دی کوه طور دی.

۱۳/۲/۱۳۲۹

ژوبل دردونه

اوبنکو کي د چغو تندرونه ويښولي شم
سترگونه د کړيکو ټول خوبونه تښتولي شم

ويني، وينې چغې د شپبو مې ژوبلوي مدام
چغې د قلم نه لکه وينې غورځولي شم

ته که چاودې پوندي او شکېدلي گربوان نه گوري
زه ژوبل دردونه د چاکله هېرولي شم

دا بېر سر و نه و چې شونډې او زخمي هيلې
تل د عاطفې په نرمه غېږه کې نيولې شم

سوزند فریادونه او ویرونه شول لمبه لمبه
ژوند د بې احساسو په لمبو کې سوزولی شم

ټول گلان د چغو په وړبل کې د خوږې مینې
ډېر په مینه مینه لکه پېغلي زنگولی شم

ونځوه گرانه په غزل کې اورنۍ چغې
ژوبل امیدونه په نغمو ټکورولی شم⁽¹⁾

---

(1) د هیلو کودرونه، ۱۳۶۵ل کال، د لیکوالو اتحادیه، امخ.

فاروق فردا

د نور وړی

راشه زما ،
د سوځېدلو امیدونو ،
د باغچې
مړاو غوتیو باندې
د خپلو سترگو د موسکاوو
د عطرونو پرڅپې
په شپبو ووروه
چې مې د هیلو گلان
د نورد وړو
نوراني لارو کې

د غورېدو په خاطر
ستا د موسکاوو سپینې لارې څاري
راشه زما،
غېږه کې وغورېږه.
هر مازیگر
د لمر د شونډو په رنگ
د سره شفق په مخملینه پاڼه
ستا د بدن پرتابلو
د خپلې مینې انځورونو سره لوبې کوم
ستا د تابلو په غنمرگ بستر کې
ستا پر ورېښمینو مړوندونو باندي
د ستا د زلفو د عطرونو شال پر سر غوروم.

۱۳۲۸ کال، سلواغه

د ځنگل جنازه

دا راتول شوي لوگي
پر خپلو سترو اوږو
غواړي زموږ د كليوالو د ځنگل جنازه يوسي چېرې؟
د تورو وربځو شاته،
هلته چې ستوري د سپوږمۍ كاله كې
نورد ځنگل د شينكو ونو د شنو پاڼو شنه بويونه اور بدلې نه شي
اسمان نو چاته غوړوي لمنه؟
دا لمر ليدى شي كه نه؟
په خپلو سپينو وړانگو؟
د كومې مينې مرثيې غږوي؟
توتكې زېرى د سپرلي راكوي
خولا په شونډو كې يې
مات شوي نه دي د سكوت مهرونه.

پردي ساقی

کوڅه هغه ده خو صنم نه شته
د زړه پرهرته مې ملهم نه شته
رانجه ژړې پرې د بنو پر څوکو
چې د جانان مې پرې قدم نه شته
د شونډو پانې شولې ترمې ترمې
ساقی پردي، دی څه یې غم نه شته
سپوږمې غمجنه شوه پر بام نه راځي
د ځلېدلو یې پرتم نه شته
کږه وږه لکه د څانگې شومه
سپړلی بیده د وږو دم نه شته⁽¹⁾

۱۳/۵/۱۳۶۷

(1) ژوندون مجله، ۱۳۶۷ل کال، ۴گڼه، ۵۰مخ.

د محبت گلونه

ما د الفت خولی، خولی، گلونه
د عقیدت له باغه بیا راوړي
بیا مې گېډی، جوړې د سرو گلو کړې
ستا په پتکي په خپل وربل کې یې ږدم
پاتې گلونه به غونچې غونچې کړو
د چا په دواړو پنبو کې د دې غونچو گېډی، گېډی، به کېږدو
بیا به په گلوه ورشو
هغه مالي ته چې گلونه کړي
د همدردی، او وفاد صداقت او مینې
خواره تخمونه کړي
مور به په گلوه ورته سلام ووايو
ته د پتکي گلونه زه د وربل گلونه
سره جوړه به یې کړو

د زړه له کومې به یې د هغه پښو کې کېږدو
بیا ورته وبه وایو

مالي گلونه کره په هغو زړونو کې چې
د شاپو دښتو په شان و چې سپېرې پرتې دي
ددغو کلکو زړونو ددې سپېرو ډاگونو
هوا بدله کړه ته فضا بدله کړه ته
ورته رڼا وېښه د رنگارنگ گلونو
بیا به په ډېره مینه

د هغو زړونو شاپو دښتو نه به
د محبت له ولې اوبه په لپو راوړو
بیا به خړوب شي هغه
په کې به وټو کېږي د محبت گلونه⁽¹⁾

۹/۵/۱۳۲۵

---

(1) لویټه، ۱۳۶۷ل کال، د لیکوالو انجمن، ۸-۹ مخونه.

د حقیقت ډولۍ

سترگې مې ستا د سترگو
د شنه اسمان په زړه کې
د وفا ستوری گوري
زما د سترگو زړه کې
د امیدونو غوتۍ
په نخېدلو شولې
د شنه اسمان په شاوخوا سیمو کې
غمازي ورپخې راغلي
خو د باران پلمه شوه جوړه ورته
زما له سوي زړه نه

يوه سيلی پاڅېده
لاړله نېغه د اسمان زړه ته ورننوته
خو بيا يې وليدله چې
نری، نری باران را وورېده
هغه گلبوتي د غوتی شول خړوب
گلان يې وسپړېدل
بيا د خيالو ناوې مې
د حقيقت ډولۍ کې
د واقعيت لويې وراوې سره
د نوي ژوند په کاله ننوته⁽¹⁾

---

(1) اخبار هفته، کڼه ۲۰، ۱۳۶۹ ل کال.

غزل

زما د اوبنکو د محل خمونه مه ماتوه
د غم فنا د ميکدي جامونه مه ماتوه

گوره ټوټې به يې ونه نيسي کوشپرد عذر
په سرو منگولو کې نيولي زړونه مه ماتوه
پر پرده مالي چې لږ د گلوننداره وکړمه
د زړه په سر کې مې اغزي غمونه مه ماتوه
د بڼه نظر په خاطر تل درځي د سر په سترگو
د هيلو بڼې کې د احساس بڼاخونه مه ماتوه

ماته بڼې يادې دي (ياري) ستا ټولې کړې و عدې
په يارانه کې دې هېڅ وخت لوزونه مه ماتوه

زرین انځور د هیواد ځوان نوښتگر لیکوال دی. سره له دې چې د لیکوالۍ زیاته برخه یې پر کره کتنې، کیسه لیکنې او څېړنې متمرکزه ده، خو په وروستی لسيزه کې یې زموږ شعر ته د یادونې وړ خدمت کړی دی او کله کله شعر هم لیکي، دلته یې یو ټوټه شعر ددغې مجموعې د ښه اختتام لپاره راوړو.

ټولو ته په مینه

زرین انځور

مخه ښه

یوه شپبه ده

عجیبه نه ده، یو غزل د جدایی دی

یو غمگین شانته پرتم دی

عجیبه ده،

را ورېږي د وصال له شنه اسمانه تندرونه

او لگېږي،

پرې لگېږي د مینو ټول ناخواله امیدونه

خدايه خیر کړې، خدايه خیر کړې

یوه شپبه ده،

شپبه نه ده، د یو عمر پیلامه ده

یو عجب ټکی د کرنې

ورپسې بله ليكلې
خو لوستل ددغي كړنې
لا يې بله تماشه ده
هلته پته

د سرسام زمان د پانو هديره ده
بې لوستلو ډېرې پاتې
نالیکلې ډېر سپينې، سپينې پانې
دا شېبه، داسې شېبه ده
شېبه نه ده هديره د يو ارمان ده
زما دا شېبه ناخوبه، دا عجيبه شان لحظه ده
لكه تي خور ماشوم جدا چې شي په زورد مور له تي نه
اورباب يو خوك راغلا كړي د ادم له خوږې غېږې
او يالاړه ترې درخوشي، منډه وكړي
يا دنيا خوږه كيسه لا ختمه نه وي
چې يې ژبه ورگونگۍ شي
هر څه پاتې شي نيمگړي
يا يو خوار د بودۍ زوى وي
يو مين وي
يوه ناوې يې په مينه وي راوړې
لا يې لاس نه وي وروړې

چې له خوب څخه راوینس شي
رنگه بنگه يې دنيا شي د خيالونو
دا شېبه داسې شېبه ده
د گونگي رباب نغمه ده
د بودی شېبې اسره ده
چې پرته وي ځنکدن ته
يوه رنگه شان لحظه ده
چې خبره په کې نه شته
خوله ورايه
د يولاس يو اشاره ده
خدايه خیر کړې!
خدايه خیر کړې!

۲۵/۵/۱۳۲۸

د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه

محمد اسمعیل
یون د حاجي
محمد خان زوی پر
۱۳۴۲ل کال، د
لغمان ولایت د
الینگار ولسوالۍ
د نیاز یو په یوې
روښنفکرې
کورنۍ کې
زېږېدلی دی.

لومړنۍ زده کړې یې د الینگار ولسوالۍ د سلینگار په لومړني
ښوونځي کې سرته رسولي دي، تر هغه وروسته کابل ته راغی او
په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۲۲ل کال له نوموړې لېسې
خخه په دویم نومره بریالی او پر ۱۳۲۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو
او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانگې محصل شو. پر ۱۳۷۰ل کال له
نوموړې څانگې خخه اول نومره بریالی او پر همدې کال بېرته
د پښتو څانگې د کدر غړی شو. پر ۱۳۸۵ل کال په نوموړې څانگه

کې د ماسټرۍ دوره پیل شوه، یون په ډېر بڼه او بريالي ډول دا دوره پایته ورسوله.

محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او (پوهندوی) علمي پورې ته رسېدلی دی، پر استادی سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلې)) او ((شمشاد)) مجلو د چلوونکي دنده هم په بڼه ډول تر سره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنگه د یو شمېر نورو چاپي خپرونو هم کار هم پاتې شوی دی.

استاد یون پر ۱۳۸۱ ل کال، په جلال اباد کې بېړنۍ لویې جرگې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، د دې جرگې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرگې غړی، بیا د جرگې د غړو له خوا د بېړنۍ لویې جرگې د لومړي منشي په توګه انتخاب شو. استاد یون په دې جرګه کې تر خپل وروستي و سه خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد د بڼمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.

تر دې جرگې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا د دې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرگې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له

خوا ترسره شول استاد يون د اساسي قانون د تصويب په لويه جرگه کې د نوموړې جرگې د دارالانشاد غړي په توگه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوې وه، استاد يون په ختيزو ولايتونو کې د افغانستان د جمهوري رياست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لويو جنگسالارانو او ځينو تنظيمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملگرو ملتونو د زيات فشار له امله له کاره گوښه شو. ملگرو ملتونو (UNAMA) استاد يون ته وړانديز وکړ، چې په کابل کې به تردې لوړه دنده دروسپارو، خو استاد يون ونه منله او خپلې استادی ته يې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته يې د ځينو ملگرو په زيات ټينگار او غوښتنه، د جمهوري رياست د ملي امنيت شورا په دفتر کې د فرهنگي چارو د رياست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادی سربېره لا تر اوسه دا دنده پرمخ وړي. استاد يون پر ۱۳۸۵ل کال د افغانستان او پاکستان د امن گډې جرگې لپاره د افغانستان له خواد منشي په توگه غوره شو او دا دنده يې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد يون د خپلواک ليکوال په توگه په تېرو شلو کلونو کې گڼ شمېر فرهنگي او ټولنيز خدمتونه ترسره کړي، په گڼو چاپي، راډيويي او ټلويزيوني مرکو کې يې د واقعيتونو او حقايقو د څرگند بيان له امله د خلکو په زړونو کې ځای نيولی دی. که څه هم

ډېر خلک د يون ليکنې، مرکې او نظريات خونبوي، خو يو شمېر داسې خلک هم شته، چې د يون سرسختي مخالفين دي د هغه ملي او گټورو نظرياتو ته هم غلط رنگ او تعبير ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره يې زورواکي او د سياسي ډلو ټپلو غړي او مشران دي، د استاد يون نظريات خپلو شخصي او تنظيمي گټو ته خطر بولي، نو ځکه يې په ټينگه مخالفت کوي زه ددې شاهد يم، هر کله چې يون کومه ليکنه او مرکه کړې، نو دده پروړاندې يې مثبت او منفي غبرگونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرگونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سياسي بهير کې يې ډېرې نامشروع گټې ترلاسه کړي او ځانونه يې مطرح کړي دي.

مثبت غبرگونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفکرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد يون په دغسې سختو اغزنو او تنگو شرايطو کې بيا هم خپل فرهنگي، سياسي او ټولنيز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنگي کار، چې تاسو يې اوس په مسلسل ډول گورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېريو نيم کال راهيسې پرې په منظم ډول کار شوی، او ډل شوي او دادی ستاسو مخې ته اېښودل کېږي، په داسې يو دولتي دفتر کې چې بوختياوې په کې

ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنگي کار سرته رسول اسانه کار نه دی استاد یون پر خپلو فرهنگي کارونو سربېره د گڼو فرهنگي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توگه هم خپل فرهنگي رول ادا کړی، په پېښور کې يې د دوو المان مېشتو فرهنگي ټولنو (د افغانستان د کلتوري ودې ټولنې) او (د پښتني فرهنگ د ودې پراختيا ټولنې) د همکار په توگه د بېلابېلو لیکوالو په لسگونو اثار، ايډيټ او چاپ کړي دي. دغه راز يې په سلگونو کورنيو مشاعرو، ادبي غونډو او سيمينارونو کې ونډه اخيستي ده، خپله يې هم په لسگونو مشاعرې، سيمينارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پر دې، په يوزيات شمېر، ملي او نړيوالو کنفرانسونو کې يې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړي ده. دلته به يې د اثارو يادونه وکړو:

اثر

الف- پنځونې:

چاپکال	خرنگوالی	کتاب نوم
دويم ۱۳۸۷	لومړۍ شعري ټولگه	• متکور
دويم ۱۳۸۷	دويمه شعري ټولگه	• په اوروونو کې سندرې

ب- راټولونې:

- هیلې ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- نیمګړي ارمانونه د حیران شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د لوونو فصل ګډه شعري ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د نازو انا یاد د سیمینار د لیکنو ټولګه دویم ۱۳۸۷
- د استاد الفت نثري کلیات د استاد الفت نثرونه درېیم ۱۳۸۷
- سیندونه هم مري د اسحق تنگیال شعري منتخبات دویم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

- د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه
- د پوهنوال روستار تره کې اثر دویم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنگي میراثونو ته یوه کتنه
- د نینسي دوپرې اثر دویم ۱۳۸۷
- په افغانستان کې د جګړې جنایتکارانو محاکمه
- د پوهنوال روستار تره کې اثر دویم ۱۳۸۷

د- یونلیکنې:

- د اماراتو سفر د اماراتو یونلیک دویم ۱۳۸۷
- که یون دی یون دی د اروپا یونلیک لومړی ۱۳۸۷
- د پنتاګون ترخنډو د امریکا یونلیک لومړی ۱۳۸۷

ه- څېړنې او شننې:

- د محمد گل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه دویم ۱۳۸۷
- استاد زیار د پښتني فرهنگ یو ځلاند ستوری دویم ۱۳۸۷
- د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود دویم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنگ ته اوبښتي زیانونه دویم ۱۳۸۷

- د پښتو شعر هندسي جوړښت ۱۳۸۷ شپږم
- له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دويم ۱۳۸۷
- ساينسي پرمختياوي دويم ۱۳۸۷
- بېړنۍ لويه جرگه ولسواکي او زورواکي دويم ۱۳۸۷
- انديال خوشال لومړی ۱۳۸۷
- هيله د خپلو سريزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
- کلتوري يون لومړی ۱۳۸۷
- فرهنگي فقر لومړی ۱۳۸۷
- مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
- خوشال په خپل ايډيال لومړی ۱۳۸۷
- د کتابونو په وړېمو کې لومړی ۱۳۸۷
- افغانستان په سياسي کړلېچ کې لومړی ۱۳۸۷
- پښتو ليکنی سمون لومړی ۱۳۸۷
- اوسنۍ رسنۍ لومړی ۱۳۸۷
- که نړيوال ماته و خوري؟ لومړی ۱۳۸۷

خدای (ج) دې استاد يون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم
 تاند لري، الله (ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په
 فرهنگي کارو زيار کې ورته دنور زغم او اوسپلې هيله لرم.

په درناوي

وفالرحمن وفا

کابل-افغانستان